

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งความรู้จากชุมชน ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางในการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยวิธีใช้แหล่งความรู้จากชุมชน เป็นการศึกษากรณีตัวอย่างของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้วยเทคนิควิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มประชากรทั้งสิ้น 75 คน เป็นนักเรียนชาย 39 คน หญิง 36 คน แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม มีผู้ร่วมวิจัย 2 ท่าน อีกท่านหนึ่งร่วมสอนในลักษณะของการสอนเป็นทีม มีการวางแผนและปรึกษาหารือร่วมกัน

โดยเริ่มทำการวิจัย เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2539 ผู้วิจัยได้แบ่งระยะเวลาในการศึกษาเป็น 4 วงจร จากแผนการสอนทั้งหมด 21 แผน จำนวน 21 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับขั้น ดังหัวข้อต่อไปนี้

4.1 การดำเนินการก่อนการทดลอง

4.2 สะท้อนผลการปฏิบัติ วงจรที่ 1

4.3 สะท้อนผลการปฏิบัติ วงจรที่ 2

4.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ วงจรที่ 3

4.5 สะท้อนผลการปฏิบัติ วงจรที่ 4

4.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการวิจัย

4.7 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการ ใช้แหล่งความรู้ในชุมชน วิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

4.8 อภิปรายผล

4.1 การดำเนินการก่อนการทดลอง

ในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเครื่องมือชนิดต่างๆด้วยการสร้างชิ้นเองซึ่งประกอบไปด้วยแผนการสอน แบบทดสอบ แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน แบบบันทึกพฤติกรรมการสอน แบบสัมภาษณ์ สื่อการเรียนการสอน และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง นอกจากนั้นยังได้เขียนแผนการปฏิบัติงานในแต่ละแผน พร้อมทั้งทำหนังสือติดต่อกับ

ขอความร่วมมือจากวิทยากร สถานที่ต่างๆ ที่ต้องการให้นักเรียนได้ความรู้ เช่น ห้างสรรพสินค้าแฟรี่พลาซ่า โรงพยาบาลประชาเวช ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สหกรณ์ร้านค้า และสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งติดต่อเรื่องรถกรณีศึกษานอกสถานที่ เตรียมห้องสำหรับฟังคำบรรยายจากวิทยากร จัดเตรียมของที่ระลึกสำหรับวิทยากร

ส่วนคณะผู้ร่วมวิจัยได้จัดเตรียมประชุมวางแผนการทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน ในเรื่องต่างๆ เช่นการดูแลนักเรียนขณะออกศึกษานอกสถานที่ การถ่ายสไลด์ การถ่ายภาพ เพื่อเป็นข้อมูล การติดต่อเรื่องรถนำนักเรียนออกนอกสถานที่ การร่างหนังสือถึงหน่วยงานต่างๆ การตรวจสอบการส่งหนังสือจากโรงเรียนว่า แต่ละหน่วยงานที่ติดต่อไปได้รับหรือไม่ พร้อมทั้งย้ำ วัน เวลา ให้แน่ชัดกับหน่วยงานนั้นๆด้วย เพื่อป้องกันการผิดพลาด

4.2 สะท้อนผลการปฏิบัติ วงจรที่ 1

ผลการปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยในวงจรที่ 1 นั้น คณะผู้วิจัยจัดแยกตามประเด็นเพื่อการศึกษาดังต่อไปนี้

4.2.1 กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรที่ 1 ผู้วิจัยทำการสอนทั้งหมด 6 แผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดำเนินการตามขั้นตอน ตามรูปแบบของแผนการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน โดยเน้นในการนำชุมชนเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การสำรวจชุมชน การเชิญวิทยากรจากชุมชน โดยในขั้นนำเสนอ ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การแบ่งกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การถ่ายภาพ การอภิปราย จากนั้นจะมีการอภิปรายประเด็นปัญหาจากสถานการณ์ในขั้นนำเสนอ โดยใช้คำถามเป็นหลัก บางครั้งอาจจะใช้ภาพร้านค้าให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์วิจารณ์จากภาพพร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญแต่ละเรื่อง ต่อจากนั้นจะเป็นขั้นตอนของการสอนที่อยู่ในแผนที่ 2 เป็นขั้นที่โยงประเด็นจากขั้นนำเสนอมาสู่ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาค้นคว้า ในเนื้อเรื่องที่กำหนดพร้อมทั้งระดมความคิด เสนอกิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน โดยจะต้องร่วมกันแยกแยะความเหมาะสมกับเนื้อหา รวมทั้งวิธีการที่จะใช้ศึกษาจากแหล่งชุมชน ในขั้นนี้จะต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันในเรื่องหัวข้อของการศึกษาค้นคว้า วิธีการที่จะนำกิจกรรมในแหล่งชุมชนมาใช้ ในด้านการติดต่อขอความร่วมมือ กฎระเบียบของการเดินทางในการศึกษานอกสถานที่ การฟังวิทยากร ฯลฯ สำหรับขั้นตอนสุดท้ายจะเป็นขั้นดำเนินการตามแผน เป็นขั้นของการปฏิบัติจริง นักเรียนจะลงปฏิบัติ

กิจกรรมต่างๆในชุมชน ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย ต่อจากนั้นจะเป็นการประเมินผลจากการปฏิบัติด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน การตรวจผลงาน การตรวจแบบฝึกหัด

4.2.2 ด้านพฤติกรรมของนักเรียน พฤติกรรมของนักเรียนในช่วงแผนการสอนที่ 1 นักเรียนอยู่ในชั้นเรียน ไม่ค่อยตั้งใจ ไม่สนใจในการเรียนเท่าใดนัก แต่เมื่อได้แสดงบทบาทสมมติจะเริ่มสนใจขึ้น หลังจากมีการวิเคราะห์วิจารณ์ จากการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนจะกลับไปมี พฤติกรรมเดิมๆ อีก ต่อเมื่อมีการวางแผนสำรวจชุมชนในขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในแผนที่ 2 พฤติกรรมของนักเรียนจะเริ่มดีขึ้น มีความกระตือรือร้น ต่างแสดงความคิดเห็นในเรื่องการออกนอกสถานที่ที่นอกเหนือไปจากแผนผังที่ครูแจกให้ แต่ครูพยายามชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจในงานที่นักเรียนได้รับในบัตรกำหนดงาน หลังจากนั้นครูได้ชี้แจงย้ำถึงกฎระเบียบข้อบังคับ ซึ่งได้ตกลงร่วมกัน ส่วนในแผนที่ 3 นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่รักษากฎกติกาที่ร่วมกันกำหนดขึ้น เช่นขณะที่สำรวจชุมชนจะไม่เป็นไปตามบัตรกำหนดงาน กระจัดกระจายกันไปไม่เป็นกลุ่ม บางครั้งออกนอกขอบเขตสถานที่บ้าง นักเรียนบางกลุ่มไม่รักษาเวลาและกฎระเบียบ เช่น แอบซื้อของ ซื้อขนม บางครั้งเพลิดเพลินไปกับการดูสินค้าในร้าน จึงเป็นผลทำให้ขึ้นรถช้า ในขณะที่เพื่อนๆ นั่งรออยู่ในรถ หลังจากทีกลับมายังชั้นเรียนเพื่อร่วมกันอภิปรายผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม นักเรียนส่วนใหญ่ยังติดใจอยู่กับการออกไปนอกสถานที่ จากที่รับประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น การดูร้านค้าปฏิเสธที่จะตอบคำถาม การซักถามเรื่องการเรียนการสอนในโรงเรียนสาธิตฯ บางร้านต่อว่าทำให้เสียเวลาในเรื่องการค้า ในช่วงนี้นักเรียนจะถกเถียงปัญหากันตลอดเวลาจนไม่มีการฟังกัน ในแผนที่ 4 นักเรียนจะเริ่มสนใจในบทเรียนที่ครูนำเสนอเพราะครูใช้วิธีการแบ่งกลุ่มเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ทำให้พฤติกรรมนักเรียนเป็นไปได้ด้วยดี พฤติกรรมของนักเรียนมีการตอบสนองดีขึ้น ส่วนในแผนการสอนที่ 5 เป็นขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย นักเรียนเริ่มเข้าใจวิธีการเรียนเด่นชัดขึ้น ต่างมีพฤติกรรมที่กระตือรือร้นและร่วมกันสรุปถึงวิธีการที่จะนำชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งวางแผนในการดำเนินงานด้วยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ได้อย่างรวดเร็วขึ้นกว่าเดิม ส่วนในแผนที่ 6 นักเรียนได้รับการย้ำเรื่องเวลา และการเตรียมคำถามของแต่ละกลุ่มค่อนข้างดี เพราะฉะนั้นเมื่อรับฟังคำบรรยายจากวิทยากร ซึ่งเป็นผู้จัดการห้างสรรพสินค้า แฟรี่พลาซ่า นักเรียนจะสนใจฟังดี อาจเป็นเพราะวัยและ ความสามารถของวิทยากรด้วย จึงทำให้ตรงความสนใจของนักเรียนได้ในช่วงแรก แต่ในระยะหลัง นักเรียนเริ่มควบคุมตนเองไม่ได้ เพราะสถานที่ไม่เอื้ออำนวยเท่าที่ควร โดยนักเรียนต้องนั่งกับพื้น ต่อเมื่อวิทยากรเปิดโอกาสให้

ซักถาม นักเรียนเกือบทั้งหมดจะสนใจ ตั้งคำถามกันมาก แต่บางครั้งถามนอกเรื่อง ไม่ตรงประเด็นทำให้เสียเวลาไป และจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมนี้มาก เพราะได้ออกไปพบปะผู้คนภายนอกได้เปลี่ยนบรรยากาศ เปลี่ยนสถานที่ ต้องการให้ออกนอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากรบ่อยครั้ง แต่มีนักเรียนเพียงคนเดียวที่ไม่ชอบกิจกรรมนี้โดยให้เหตุผลว่า เสียเวลา เพื่อนๆ คุยเล่น รวมกลุ่มล่าช้า

4.2.3 พฤติกรรมครูผู้สอน พฤติกรรมครูผู้สอน จากการประเมินของผู้วิจัยเอง และจากการบันทึกของผู้ร่วมวิจัย พบว่า การสอนของครูไม่เป็นไปตามขั้นตอนในแผนการสอนเท่าใดนัก ในช่วงแผนที่ 1 เนื่องจากระยะเวลาจำกัด เพราะเป็นชั่วโมงที่ต่อจากวิชาเกษตร ซึ่งต้องออกนอกห้องเรียนกว่าจะรวมกันได้เสียเวลาไปประมาณ 20 นาที ในการสรุปการอภิปรายแต่ละครั้งเสียเวลามากไป ครูกังวลกับขั้นตอนการสอนเรื่องกฎเกณฑ์ กติกาที่มีไว้ในแผนการสอน ในช่วงแผนที่ 3 ซึ่งให้นักเรียนออกสำรวจนอกสถานที่ ครูไม่ได้ระบุนักเรียนให้ชัดเจน เพราะเร่งทำเวลา เพราะฉะนั้นจึงต้องเสียเวลากับการคอยเดินกำชับขณะเดินทาง และขณะสำรวจชุมชน ครูขาดมาตรการการคุมชั้นที่ดีพอ ทำให้นักเรียนคุยกันมากโดยเฉพาะในแผนที่ 1-2 ในขั้นนำเสนอและกำหนดจุดมุ่งหมาย มาตรการการแบ่งกลุ่ม ครูกำหนดในแผนที่ 3 เพราะฉะนั้นในแผนที่ 1 และ 2 นักเรียนจึงสับสนวุ่นวาย และเมื่อครูให้นักเรียนรวมกลุ่มกันเองนักเรียนจะแบ่งเป็นชาย หญิง โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นเด็กผู้ชายจะมีปัญหาเรื่องระเบียบวินัยมาก เช่น คุยกัน เล่นหยอกล้อกัน ทำให้ครูเสียเวลาไปกับการคุมชั้น และเมื่อนักเรียนออกมารวมกลุ่มข้างนอกเพื่อจะขึ้นรถออกสำรวจชุมชน ปรากฏว่านักเรียนยังมีพฤติกรรมดงกล่าวมากขึ้น จนครูต้องใช้มาตรการว่า ถ้าใครมีพฤติกรรมเช่นนั้นจะตัดสิทธิ์ในการออกไปข้างนอก นักเรียนจึงมีพฤติกรรมดีขึ้น ช่วงนี้ทำให้ครูผู้สอนท้อแท้ หหมดกำลังใจในการทำงานวิจัยครั้งนี้มาก แต่หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้ปรึกษาหารือกันแล้วในเรื่องของปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจึงได้ปรับแก้ไขในแผนที่ 4, 5 และ 6 ด้วยการแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบคละกันด้วยวิธีการต่างๆ ในขั้นนำเสนอ พร้อมทั้งกำชับให้นักเรียนเข้าใจกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน ในช่วงแผนนี้เองทำให้ครูมีกำลังใจขึ้นในการควบคุมชั้นเรียนและผลการปฏิบัติงานของนักเรียนที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย เป็นไปได้ด้วยดี

4.2.4 ด้านสื่อการสอน ในแต่ละแผนการสอน เริ่มแผนที่ 1 -6 มีสื่อการสอนหลายชนิด เช่น ภาพโฆษณา แผนภูมิ อุปกรณ์แบ่งกลุ่ม บัตรคำ แผนผังร้านค้า บัตรกำหนดงาน บัญชีร้านค้า บทบาทสมมติ วิทยากร ผู้วิจัยต้องเตรียมไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะสื่อที่เป็นของจริงได้แก่ วิทยากร และชุมชนที่จะออกสำรวจ ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนเป็นอย่างดี แต่สื่อประเภทอื่นๆ

เช่น บัตรกำหนดงาน แผนผัง บัตรคำ ผู้วิจัยไม่ได้มีการทดลองจริงก่อนใช้ ทำให้เสียเวลาถูกลบออกไปบ้างจึงไม่สามารถควบคุมเวลาให้เป็นไปตามที่กำหนดให้

4.2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวงจรที่ 1 ผู้วิจัยใช้การทดสอบย่อยเป็น 2 ช่วงคือ แผนที่ 1-3 และแผนที่ 4-6 หลังจากสอนไปแล้ว ในแผนที่ 1-3 ทดสอบย่อย 1 ครั้ง และแผนที่ 4-6 สอนไปแล้วทดสอบย่อยอีกครั้งเช่นกัน ปรากฏว่า คะแนนของแบบทดสอบในแผนที่ 1-3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.04 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์เฉลี่ยจำนวน 67 คน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.33 มีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.67 ส่วนคะแนนของแผนการสอนที่ 4-6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.14 มีนักเรียนสอบผ่านเกณฑ์จำนวน 57 คน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76 มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 24 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบย่อย

แผนการสอนที่	X	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์	จำนวนร้อยละนักเรียนสอบผ่าน	จำนวนร้อยละนักเรียนสอบไม่ผ่าน
1-3	15.04	20	12	89.33	10.67
4-6	13.14	20	12	76.00	24.00

4.2.6 สรุปปัญหา ที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรวิจัยที่ 1

1. นักเรียนไม่รักษากฎเกณฑ์กติกา และระเบียบวินัย เช่น การคุยกัน การไม่ตรงเวลา ปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. กิจกรรมการเรียนการสอนในบางกิจกรรม เช่น บทบาทสมมติ นักเรียนจะใช้เวลามากเกินไปจนเหลือเวลาที่จะวิเคราะห์วิจารณ์จากการแสดงน้อยมากหรือกิจกรรมการแบ่งกลุ่มนักเรียนจะแบ่งกันเองจนแยกเป็นชาย หญิง ทำให้เกิดเป็นปัญหาการคุมชั้น

3. การออกนอกสถานที่ ในบางครั้งเสียเวลาไปกับพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบของนักเรียน เช่น การรวมกลุ่มเพื่อเดินทาง การสำรวจชุมชนตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนมัวแต่ดูสินค้าจนเพลินลืมหัวข้อที่ต้องทำ

4. ผู้วิจัยขาดการเตรียมตัวไว้ล่วงหน้า ในเรื่องเวลาที่ใช้ บางแผนการสอนจะใช้เวลาค่อนข้างมาก ทำให้เสียเวลากับการวางแผน เช่น ในแผนการสอนที่ 3 และแผนการสอนที่ 6 จนกระทบกระเทือนเวลาของนักเรียนไป

5. พฤติกรรมครูผู้สอน ในช่วงแผนการสอนแรกครูพะวงอยู่กับขั้นตอนของการสอน จึงทำให้การดำเนินการสอนไม่ค่อยราบรื่นเท่าที่ควร การที่ครูคิดไปเองว่านักเรียนเข้าใจ กฎเกณฑ์กติกา ตามที่ครูบอกไปแล้วทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายไม่เป็นระเบียบ

4.2.7 แนวทางในการแก้ไขปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรที่ 1 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. ครูย้ำถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น โดยถามความเข้าใจของนักเรียนแต่ละกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

2. ปรับเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการกำหนดเวลาให้ชัดเจน และมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเรื่องของเวลา เช่น กำหนดเวลา 5 นาที เมื่อถึงเวลาให้เป็นไปตามกำหนด

3. ครูพยายามไม่พะวงกับขั้นตอนมากเกินไปเพียงแต่ทบทวนขั้นตอนต่างๆ ให้คล่องแคล่ว เพื่อไม่ให้สับสนในเรื่องการแบ่งกลุ่มด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ฉลากสี เลขที่ การนับ โดยใช้การคละกัน

4. ทบทวนการทำงานของนักเรียนที่ผ่านมามีจุดบกพร่องต้องแก้ไขอย่างไรบ้างเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนในการเดินทางนอกสถานที่ต่อไป

4.3 สะท้อนผลการปฏิบัติวงจรที่ 2

การดำเนินการวิจัยในวงจรที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรที่ 2 คณะผู้วิจัยประเมินจากแบบทดสอบ แบบบันทึกประจำวันของครู การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แบบสัมภาษณ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยใคร่ขอเสนอตามลำดับต่อไปนี้

4.3.1 กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสอนทั้งหมด 6 แผนการสอนด้วยกัน ได้แก่ แผนการสอนที่ 7,8,9,10,11 และแผนการสอนที่ 12 ซึ่งในแต่ละแผนการสอนผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวงจรที่ 1 แต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาในบางส่วนที่เป็นข้อบกพร่องให้ดีขึ้นเช่น ในขั้นนำเสนอในแผนการสอนที่ 7 และ 10 ผู้วิจัยได้ใช้ภาพอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนของนักเรียน ภาพโฆษณาต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ที่เป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัวนักเรียนนำเสนอ รวมทั้งข่าวเรื่องการผิศจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพในชุมชน หรือแม้กระทั่งสไลด์เรื่องอาชีพบริการ เป็นสไลด์ที่ผู้วิจัยให้นักเรียนโรงเรียนสาธิตเป็นตัวนำเรื่อง ทำให้เรื่องน่าสนใจขึ้น การแบ่งกลุ่ม ผู้วิจัยปรับมาไว้ในช่วงแรกของการนำเสนอโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม เป็นผู้คุมพฤติกรรมกันเอง จึงส่งผลกระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย

มีวินัยขึ้นกว่าเดิม แต่ยังมีปัญหาตนเองภายในกลุ่ม เช่น ไม่ชอบทำตามระเบียบส่วนในชั้นของการกำหนดจุดมุ่งหมายและชั้นวางแผน ในแผนการสอนที่ 8 และแผนการสอนที่ 11 พบว่านักเรียนมีทักษะในการตั้งจุดมุ่งหมายได้เร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะ การเลือกแหล่งความรู้ในชุมชน นักเรียนเริ่มแยกแยะในความสัมพันธ์และสนองต่อจุดมุ่งหมายได้ดีขึ้น โดยไม่มีอคติเรื่องความชอบส่วนตัว เช่น การออกไปนอกสถานที่ โดยเฉพาะในแผนการสอนที่ 11 จะเห็นได้ชัดเจนขึ้น ส่วนในชั้นวางแผนในเรื่องของการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ครูใช้วิธีการย้ำถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจนขึ้น ส่วนหัวข้อที่จะศึกษาในชั้นวางแผนนี้ในแผนการสอนที่ 8 นักเรียนยังไม่คล่องคิดซักในเนื้อหา และยังกระตือรือร้นกับการศึกษานอกสถานที่จนขาดความสนใจในหัวข้อที่จะศึกษาและบุคคลที่จะไปสัมภาษณ์ ส่วนแผนการสอนที่ 11 ความสามารถในการวางแผนชัดเจนขึ้น ครูพยายามย้ำในเรื่องของระเบียบวินัย ขณะฟังคำบรรยายจากวิทยากร ส่วนแผนการสอนที่ 9 และแผนการสอนที่ 12 เป็นขั้นตอนของการดำเนินตามแผน ทางคณะผู้วิจัยได้ทราบว่า ทางโรงเรียนจัดเตรียมงานแสดงกิจกรรมของโรงเรียน โดยให้จัดการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเตรียมการ แต่ทางผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับบุคคลต่างๆ ที่จะสัมภาษณ์ เช่น โรงพยาบาลประชาเวช ห้างสรรพสินค้าแฟรี่พลาซ่า เป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพราะฉะนั้นจึงปรึกษาขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียน สาธิตฯ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ปัญหาในขั้นนี้คือให้นักเรียนทำงานในช่วงเช้า แต่ช่วงบ่ายให้ปฏิบัติการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ตามหัวข้อที่กำหนด นักเรียนสนใจมาก เช่น การสัมภาษณ์แพทย์ และพยาบาลของโรงพยาบาลประชาเวช ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชนที่เปิดใหม่ เจ้าหน้าที่ต่างให้สัมภาษณ์กันเป็นอย่างดี นักเรียนจะตื่นเต้นกับการสัมภาษณ์และสถานที่ค่อนข้างมาก แพทย์และพยาบาลจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มแต่ละกลุ่ม มีแพทย์ 1 คน พยาบาล 1 คน ให้นักเรียนผลัดกันสัมภาษณ์ ในช่วงแรกเรียนยังไม่คุ้นเคยค่อนข้างเจียนนักเรียนบางคนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ถามคำถาม ตื่นเต้นลืมหัวข้อต้องพลิกอ่านคำถาม ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนจะให้ความเป็นกันเอง นักเรียนจึงกล้าซักถามปัญหาตามหัวข้อที่ได้รับ บางกลุ่มถามนอกเหนือไปจากหัวข้อที่กำหนด ส่วนที่ไปสัมภาษณ์ตำรวจจราจรค่อนข้างเชื่อมั่นในตนเองปรึกษากันแล้วรวมกลุ่มสัมภาษณ์ได้อย่างดี เป็นที่พอใจของคนทั่วไปที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งการดำเนินงานของการสัมภาษณ์แต่ละกลุ่มเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ตรงตามกำหนดระยะเวลา ส่วนในชั้นดำเนินการของแผนการสอนที่ 12 เป็นการฟังคำบรรยายจากวิทยากรในที่นี้ผู้อำนวยการกรมแรงงานจังหวัดเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในการเป็นวิทยากรครั้งนี้ ลักษณะการบรรยายของวิทยากรจะใช้หลักจิตวิทยา มาก นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟัง การใช้เหตุการณ์ สถานที่ ฯลฯ จะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ โกลัตัวนักเรียนเป็นสิ่งที่นักเรียนควรทราบและปฏิบัติ นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟัง

ตลอดเวลา จะมีการซักถามปัญหาข้อสงสัยต่างๆ ด้วยความใฝ่รู้จนวิทยากรกล่าวชมเชย คำถามของนักเรียนว่า มีความสามารถในการตั้งคำถามได้ดีมาก คำถามแต่ละ คำถามเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์สอดคล้องเหตุการณ์ในชีวิตจริง ส่วนการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมในลักษณะของการอภิปราย ฝึกเขียนโครงการ ฝึกการรวบรวมข่าวที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณายาบรรณของอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจดี โดยเฉพาะ การรวบรวมข่าวการพิจารณายาบรรณติดบอร์ดให้เพื่อนๆ ได้อ่านร่วมกัน

4.3.2 ด้านพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งความรู้จากชุมชนมากขึ้น เห็นได้จาก ชำนาญเสนอในแผนการสอนที่ 7 และ 10 นักเรียนสามารถควบคุมตนเองด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มที่ครูจัดให้ รวมทั้งสามารถในการอภิปรายจากภาพอาชีพต่างๆ ภาพโฆษณาจากหนังสือพิมพ์ได้ดีขึ้นเพราะครูใช้คำถามเรื่องใกล้ตัวนักเรียน และเมื่อนักเรียนได้ดูสไลด์ เรื่องอาชีพบริการ นักเรียนสนใจมากเพราะเป็นสไลด์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเอง โดยใช้นักเรียนเป็นตัวแสดงเห็นได้จากเมื่อฉายสไลด์ไม่สัมพันธ์กับเรื่องที่บรรยายนักเรียนจะถามทันทีว่าเพราะอะไร แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของนักเรียน ในแผนการสอนที่ 10 ครูให้นักเรียนเขียนประสบการณ์ลงในตาราง แล้วนำผลงานเสนอติดหน้าชั้นเรียน นักเรียนสนุกสนานให้ความร่วมมือกันดีมาก มีเพียงไม่กี่คนที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเพื่อน ครูใช้วิธีการตัดเดือน ในขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายและขั้นวางแผนในแผนการสอนที่ 7 และ 10 นักเรียนส่วนใหญ่ พูดถึงปัญหาในเรื่องระเบียบวินัยจากแผนการสอนที่แล้วว่าใครบ้างที่ไม่รักษาระเบียบวินัย พร้อมกับเสนอแนวทางการลงโทษ ผู้ไม่รักษาระเบียบวินัย เช่น ไม่ให้ออกไปสัมภาษณ์บุคคลในอาชีพต่างๆ ในครั้งต่อไป ส่วนเรื่องแผนงานการศึกษาหาความรู้ นั้นนักเรียนร่วมกันสรุปได้ดี มีนักเรียนบางคนของในบางกลุ่มที่ไม่ร่วมมือ เช่น คุยกัน หยอกล้อเพื่อนบ้าง ส่วนในขณะปฏิบัติกิจกรรมในการดำเนินงานตามแผน นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงออกมาก ต้องการสัมภาษณ์บุคคลอาชีพต่างๆ เช่น แพทย์ พยาบาล พนักงานขายของห้างสรรพสินค้า ได้อย่างดี ตามจุดมุ่งหมาย แต่มีบางกลุ่มที่มีปัญหา เช่น กลุ่มที่สัมภาษณ์พนักงานขับรถประจำทาง รถสามล้อ แทนที่นักเรียนจะได้สัมภาษณ์กลับถูกสัมภาษณ์เป็นภาษาพื้นเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เด็กนักเรียนในกลุ่มพูดภาษาไทยภาคกลาง มีบางคนที่สามารถสื่อสารเข้าใจได้ จึงสามารถแก้ไขสถานการณ์ให้ผ่านพ้นไปได้ ส่วนกลุ่มที่สัมภาษณ์พ่อค้า แม่ค้าในตลาดจะสนุกสนานกับการทักทายพูดคุยของพ่อค้า แม่ค้าต่างเอ็นดูในความช่างพูดช่างคุยช่างซักช่างถามของนักเรียน ส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือดี โดยเฉพาะร้านค้าในแผงลอย แต่มีร้านค้าใหญ่ๆ บางร้านที่ขายดีจะไม่ให้ความร่วมมือเท่าใดนัก โดยเฉพาะ ในแผนการสอนที่ 12 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนรับฟังคำบรรยายจากวิทยากรนั้น นักเรียนจะนั่งฟังเป็นกลุ่ม ในระยะแรกๆ สนใจดี

ต่อมาเวลาผ่านไปนาน ความสนใจของนักเรียนเริ่มลดลง มีการพูดคุยบ้าง แกล้งเพื่อนบ้าง ต่อเมื่อวิทยากรเริ่มปรับวิธีการโดยใช้คำถามนักเรียนส่วนมากจะยกมือซักถามถึงปัญหาแรงงานด้วยความสนใจ บางคำถามนอกประเด็น ครูต้องกำหนดจำนวนข้อที่จะถาม ไม่เช่นนั้นไม่สามารถยุติการถามปัญหาได้ พฤติกรรมนักเรียนส่วนใหญ่จะเริ่มเปลี่ยนไปคือ การรักษาวเวลา การมีมารยาท ระเบียบวินัยขณะออกนอกสถานที่ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น ขึ้นรถตรงเวลาที่กำหนด คุยน้อยลง ถามในเรื่องที่กำหนด ออกนอกเรื่องน้อยลง ความร่วมมือภายในกลุ่มดีขึ้น

4.3.3 พฤติกรรมการสอนของครู พบว่า ครูยังพะวงกับขั้นตอนการสอนตามแผนการสอนอยู่บ้าง การใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายยังมีปัญหาในด้านของความต่อเนื่องคำถามที่จะไปสู่คำถามใหม่ต่อไป ภาพที่ครูนำมาใช้ในเรื่องอาชีพติดบนแผ่นกระดานแม่เหล็กค่อนข้างเล็กไป เด็กนั่งหลังห้องจะมองไม่ค่อยชัด การถามตอบจึงไม่คล่องตัว เมื่อครูนำสไลด์มาฉาย ภาพกับเนื้อหาบางครั้งไม่สัมพันธ์กันเพราะครูทำสไลด์ติดก่อนเข้าสอนเพียง 1 นาที ต้องรีบเรียงแผ่นสไลด์ใหม่ แต่เหตุการณ์เป็นไปได้อย่างดี แผนต่อไปเมื่อครูนำภาพการลดราคาของห้างสรรพสินค้าต่างๆ มาใช้ประกอบการตั้งประเด็น การอภิปราย สามารถทำได้ดีขึ้น ส่วนในขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายและขั้นวางแผน ครูเริ่มคล่องตัวขึ้น เพราะพยายามทบทวนขั้นตอนนี้ให้ดีกว่าสอน ในขั้นนี้ครูพยายามแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหาในแผนที่แล้วด้วยการกำหนด ย้ำบทบาทของสมาชิก และจุดมุ่งหมายของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา การกำหนดสถานที่ บุคคลที่จะสัมภาษณ์ และทบทวนแผนงานในบัตรกำหนดงานที่นักเรียนต้องศึกษาพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหา ข้อสงสัยที่ปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนด ในแผนที่ 9 ขณะที่นักเรียนออกสัมภาษณ์บุคคลในอาชีพต่างๆ ตามสถานที่ที่กำหนด ครูจะเดินตามดูกลุ่มต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เมื่อนักเรียนเกิดข้อสงสัย หรือคอยตักเตือนเรื่องความปลอดภัย ความระมัดระวัง ขณะเดินข้ามถนน หรือการใช้คำพูดในการสัมภาษณ์ ส่วนในแผนที่ 12 ขณะที่นักเรียนฟังวิทยากรบรรยาย ครูจะใช้วิธีควบคุมพฤติกรรมนักเรียนโดยกระบวนการกลุ่ม ด้วยการให้กระดาษสีแทนเครื่องหมายของแต่ละกลุ่มเพื่อให้คะแนนความตั้งใจ ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ซึ่งวิธีการนี้สามารถใช้ได้ดี ในบางครั้งเมื่อผู้เรียนตั้งคำถามที่นอกเรื่องครูจะร่วมมือกับวิทยากรด้วยการต่อถามให้เข้าสู่ประเด็น ในตอนท้ายของการบรรยายจากวิทยากรนักเรียนจะใช้คำถามค่อนข้างมาก จนเกินเวลา ครูต้องตัดบท โดยกำหนดจำนวนข้อที่จะถามสำหรับงานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำเช่น การเขียนโครงการอาชีพบริการที่น่าสนใจ หรือการรวบรวมข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพของชุมชน นักเรียนจะสนใจกระตือรือร้นในการทำงาน เพราะเป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ และมีการแข่งขันผลงานของตนเอง ครูคอยเสนอแนะข้อบกพร่องของงาน คอยตอบคำถาม ข้อสงสัย และดูแล

นักเรียนบางคนที่ไม่ร่วมมือกับเพื่อน ได้แต่นอนอ่านหนังสือพิมพ์เรื่องอื่น เช่น ข่าวกีฬา ข่าวดารานักแสดง

4.3.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน ในการปฏิบัติของวงจรที่ 2 นี้ด้านสื่อมีปัญหาเรื่องของขนาดเล็กเกินไป เช่น อาชีพบริการเป็นภาพที่ใช้ติดบนกระดานแม่เหล็กค่อนข้างเล็กไป การฉายสไลด์มีข้อผิดพลาด คำบรรยายกับภาพไม่ไปด้วยกัน เนื่องจากครูทำอาดสไลด์ตกก่อนลงมือสอนเพียง 1 นาที เพราะฉะนั้น การจัดระบบสไลด์จึงมีปัญหาดังกล่าว รวมทั้งการเขียนโครงการอาชีพที่น่าสนใจ นักเรียนบางกลุ่มยังไม่เข้าใจตามตัวอย่างที่ให้ ต้องใช้การอธิบายประกอบในแต่ละหัวข้อ ตั้งแต่ความสำคัญจนกระทั่งถึงประโยชน์ที่จะได้รับ จึงทำให้เสียเวลาบางกลุ่มจึงเสร็จไม่ทัน ส่วนสื่อที่ใช้ได้ดีคือสื่อจากแผ่นภาพโฆษณานักเรียนสนใจมาก รวมทั้งข่าวที่ให้นักเรียนติดตามนักเรียนสนใจมากเป็นพิเศษ เพราะนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ในด้านสื่อที่เป็นของจริง ได้แก่ พนักงานขายของห้างสรรพสินค้าแฟรี่พลาซ่า ตำรวจจราจร พ่อค้า แม่ค้า พนักงานขับรถ แพทย์ พยาบาล รวมทั้งวิทยากรที่ได้รับเชิญมาบรรยาย ปรากฏว่านักเรียนให้ความสนใจค่อนข้างมาก เพราะเป็นสื่อที่นักเรียนได้พบเห็น ได้สัมผัสด้วยตนเอง นักเรียนจะกระตือรือร้นสนใจซักถาม สัมภาษณ์ด้วยความตั้งใจ

4.3.5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวงจรที่ 2 จากการทำแบบทดสอบย่อยในแผนการสอนที่ 7-9 พบว่า คะแนนเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 13.80 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 85.33 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.37 ส่วนแผนการสอนที่ 10-12 พบว่า คะแนนเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 14.72 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 92 นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบย่อยในวงจรที่ 2

แผนการสอนที่	X	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์	จำนวนร้อยละนักเรียนสอบผ่าน	จำนวนร้อยละนักเรียนสอบไม่ผ่าน
7-9	13.80	20	12	85.33	14.67
10-12	14.72	20	12	92.00	8.00

4.3.6 สรุปปัญหา ที่พบในกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรที่ 2

ตามที่คณะผู้วิจัยได้ทดลองแผนการสอนในวงจรที่ 1 ผ่านไปแล้วปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อที่จะให้การดำเนินการวิจัยในวงจรที่ 2 ได้รับการพัฒนาขึ้นในที่นี้ผู้วิจัยได้สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในวงจรที่ 2 ต่อไปนี้

1. ความตั้งใจของผู้วิจัยในเรื่องที่ว่าการสอนครั้งนี้เป็นงานวิจัย มีขั้นตอนที่เป็นขั้นๆ อย่างชัดเจน ในแผนการสอนทำให้ผู้วิจัยเกิดความเครียดและความวิตกกังวลในขั้นตอนเกรงความล้มเหลวโดยเฉพาะในช่วงขั้นนำเสนอ และขั้นดำเนินการ บางครั้งเมื่อใช้คำถามจะขาดความต่อเนื่อง ไม่เป็นไปตามธรรมชาติเท่าใดนัก ขณะนักเรียนประกอบกิจกรรมในขั้นดำเนินการเกรงจะเกิดอุบัติเหตุบ้าง หรือไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน

2. นักเรียนมีความสนใจในระยะสั้นๆ ทำให้ขาดระเบียบวินัย โดยเฉพาะวินัยในตนเองที่จะควบคุมพฤติกรรมต่างๆ เช่น คุยในขณะฟังวิทยากร หยอกล้อ เล่นกัน ถามคำถามนอกเรื่อง นอกประเด็น ไม่รักษาเวลาที่กำหนด

3. การเปลี่ยนแปลงตารางสอนของฝ่ายวิชาการของโรงเรียนฯ โดยไม่มีแผนล่วงหน้า เช่น การงดการเรียนการสอนในระยะเวลากระชั้นชิด ทำให้คณะผู้วิจัยปรับตัวไม่ทันในการขอเปลี่ยนแปลงกับสถานที่ต่างๆ การใช้รถที่จัดเวลาไว้เรียบร้อยแล้ว

4. การเตรียมการเรื่องสื่อ ก่อนข้างขลุกขลัก โดยเฉพาะการฉายสไลด์ เนื่องจากห้องพักผู้วิจัยกับห้องเรียนอยู่ใกล้กัน ผู้วิจัยจึงเตรียมสื่อไว้ที่ห้องพัก เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นโดยไม่คาดคิดคือ ถาดสไลด์ตกทำให้เสียเวลาไป รวมทั้งสื่อที่มีขนาดเล็กเกินไป ไม่เหมาะกับจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนมาก

4.3.7 แนวทางการแก้ไขปัญหา คณะผู้วิจัยได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในบางเรื่องสามารถแก้ไขได้ภายในวงจรที่ 2 ทันที แต่ในบางกรณีนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขในวงจรต่อไป ซึ่งในที่นี้ใคร่ขอเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาไว้ดังนี้

1. ในเรื่องความวิตกกังวล และความเครียดของผู้วิจัย ต้องพยายามปรับตัวผู้วิจัยเอง พยายามคิดว่างานวิจัยนี้เป็นการเรียนการสอนปกติ เพื่อลดความก้าวหน้าและพัฒนาวิธีสอนของครูเท่านั้น สิ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาคือพยายามทบทวนขั้นตอนแต่ละขั้นตอนให้แม่นยำ และต้องวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดให้ดีที่สุด เช่น ในเรื่องอุบัติเหตุ ผู้วิจัยควรเดินตามดูนักเรียน ขณะปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และคอยตักเตือนให้ระมัดระวังอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น

2. พฤติกรรมของนักเรียน โรงเรียนสาธิต ที่มีพฤติกรรมในเรื่องความสนใจระยะสั้น ขาดระเบียบวินัยในตนเอง แนวทางที่ผู้วิจัยได้ปรับแก้แล้ว คือการใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม ในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนเอง ได้แก่การให้คะแนนกลุ่ม การตัดสิทธิ์ออกนอก

สถานที่ การให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น เช่น การให้เขียนโครงการ ตัดข่าวติดบอร์ดและวิจารณ์ข่าว รวมทั้งเน้นในเรื่องผลงานของแต่ละกลุ่มในเชิงแข่งขัน

3. ด้านแผนงานของโรงเรียน ในด้านการจัดการเรียนการสอนนักเรียนโดยไม่แจ้งล่วงหน้าในปฏิทินวิชาการและกิจกรรมของโรงเรียน ผู้วิจัยได้คุยกับผู้บริหารโรงเรียนขอความร่วมมือชี้แจงขั้นตอนของงานที่ต้องดำเนินการตามแผนให้ทราบ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยอนุญาตให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนตามปกติในช่วงบ่าย

4. ในด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้วิจัยควรจัดเตรียมสถานที่และสิ่งของโดยนำมาไว้ในห้องเรียนหรือใกล้ห้องเรียนก่อนสอน ครึ่งชั่วโมง ควรทดสอบให้แน่ใจใช้ฝาครอบสไลด์เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น ส่วนขนาดของสื่อที่มีขนาดเล็กเกินไปควรได้รับการปรับปรุงขนาดให้มีขนาดใหญ่ขึ้นให้เหมาะสมกับขนาดของห้องเรียน

4.4 สะท้อนผลการปฏิบัติวงจรที่ 3

การดำเนินงานวิจัยในวงจรที่ 3 นี้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้แผนการสอนไป 3 แผนคือ แผนการสอนที่ 13- 14-15 เนื่องจากใน 3 แผนการสอนนี้ผู้วิจัยพบปัญหาที่เกิดขึ้นหลายประการจึงปรับวงจรเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติแบ่งเป็น 3 แผนการสอน เพื่อจะได้พัฒนารูปแบบการสอนให้ดีขึ้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยประเมินจากแบบทดสอบ แบบบันทึกประจำวันของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แบบสัมภาษณ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับต่อไปนี้

4.4.1 กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเองทั้ง 3 แผนการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงพัฒนาในสิ่งที่เป็ข้อบกพร่องให้ดีขึ้นโดยใช้การปรับตามแนวของวงจรที่ 3 แต่ก็มีปัญหาขณะปฏิบัติตามแผนการสอน โดยเริ่มในขั้นนำเสนอ เริ่มแรกเป็นการแบ่งกลุ่มด้วยการเปิดเพลง แต่ผู้วิจัยดูสถานการณ์แล้วเห็นว่าต้องปรับใหม่โดยใช้วิธีการนับ 1-7 แทนซึ่งทำให้การรวมกลุ่มเป็นไปได้รวดเร็วขึ้น ในขณะที่เล่นเกมทายภาพสินค้า นักเรียนจะสนใจมาก ร่วมมือ แข่งขันจนกระทั่งเกิดปัญหาเรื่องระเบียบวินัย เช่น ตะโกนแข่งกันแย่งกันตอบ มุ่งเน้นเรื่องการแพ้ชนะ เมื่อครูสรุปประเด็นคำถามเพื่อให้นักเรียนตอบ นักเรียนยังพอใจอยู่กับการเล่นเกมที่ผ่านมา จึงทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงนี้ดำเนินไปได้ไม่ดีเท่าที่ควรต่อเมื่อครูใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ให้อ่านเพื่อไปสู่ประเด็นการอภิปราย เหตุการณ์เริ่มดีขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา นักเรียนจะตอบประเด็นปัญหาไม่ตรงประเด็นเท่าใดนัก ครูต้องคอยตะล่อมคำตอบให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ส่วนการแยกแยะความเหมาะสมในกิจกรรมที่ศึกษานักเรียนสามารถทำได้ดี ในด้าน

การวางแผนการศึกษาของแต่ละกลุ่มที่มีปัญหาสงสัยในเรื่องสถานที่และหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา บางกลุ่มไม่พอใจ ต้องการศึกษาในสถานที่ที่ตนเองชอบ เช่น ภายในอาคารที่ขายสินค้า ส่วนกิจกรรมในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้จากการวางแผนร่วมกันเป็นไปได้อย่างดีตามแผนการสอน สำหรับขั้นดำเนินการตามแผนมีปัญหา เนื่องจากสถานที่ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระยะทางค่อนข้างไกลจากโรงเรียน จึงทำให้ไปช้ากว่ากำหนด 10 นาที เมื่อมีการแบ่งกลุ่มศึกษาตามหัวข้อต่างๆ นักเรียนบางกลุ่มจะได้เข้าไปภายในศูนย์ฯ บางกลุ่มจะนั่งอยู่ชั้นล่างของศูนย์ฯ บางกลุ่มจะอยู่อาคารถัดไป ทำให้นักเรียนเกิดการเปรียบเทียบกันถึงสถานที่ว่ากลุ่มบางกลุ่มได้สถานที่ศึกษาดี ในขณะที่เมื่อฟังวิทยากรแต่ละกลุ่ม นักเรียนส่วนใหญ่จะมีการซักถามจากวิทยากรประจำกลุ่มค่อนข้างน้อย เพราะความสนใจของนักเรียนต้องการเข้าไปภายในศูนย์ฯ เพื่อชมสินค้าและเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น จนวิทยากรต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าไปชมสินค้า เลือกซื้อสินค้า ในช่วงนี้นักเรียนต่างสนใจสินค้าภายในศูนย์ฯ กันทุกคน จนเสียเวลาไปมากกับเหตุการณ์นี้ กิจกรรมขั้นต่อไปเป็นการรวมกลุ่มนักเรียนเพื่อทบทวนและทำแบบทดสอบ เนื่องจากระยะทางไกล ผู้วิจัยจึงจัดเตรียมแบบทดสอบให้นักเรียนลงมือปฏิบัติที่ศูนย์ฯ โดยกำหนดเวลาให้นักเรียนอย่างชัดเจน ประมาณ 20 นาที ปรากฏว่าความสนใจในการทำแบบทดสอบของนักเรียนมีน้อยมาก ผลการทดสอบคะแนนนักเรียนจำนวนหนึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดมากกว่าแผนการสอนอื่นๆ ที่ผ่านมา ทำให้คณะผู้วิจัยต้องรีบสะท้อนผลการปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา

4.4.2 พฤติกรรมของนักเรียน จากการดำเนินการวิจัย พบว่า นักเรียนให้ความสำคัญกับการแข่งขันมากเกินไป จนบางครั้งไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองได้เช่น ตะโกนแข่งกันแสดงความไม่พอใจในผลการแข่งขันจากเกม จากพฤติกรรมของนักเรียนในขั้นนำเสนอที่กล่าวมา จึงส่งผลต่อการเรียนในเรื่องต่อไปนักเรียนคุมตัวเองไม่ได้ยังสนใจคะแนนที่ได้จากการแข่งขัน จนกระทั่งเมื่อใช้การอภิปรายกลุ่มพฤติกรรมของนักเรียนจึงเริ่มดีขึ้น เพราะนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ นอกจากนั้นมีการถกเถียงกันเรื่องหัวข้อและสถานที่ที่จะศึกษา เนื่องจากมีความพอใจในสถานที่ตรงกัน การพัฒนาการในเรื่องกฎระเบียบวินัยในการศึกษาค้นคว้าความรู้เริ่มดีขึ้นมาก เช่น การตรงต่อเวลา การรวมกลุ่มรวดเร็วขึ้น มารยาทในการซักถามวิทยากรที่มาบรรยาย ต่อเมื่อไปถึงสถานที่ที่จะศึกษาความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายน้อยลงไปมาก บางกลุ่มเกือบจะไม่มีเลย เพราะนักเรียนสนใจสินค้าที่ผลิตในศูนย์ฯ การซักถามของนักเรียนในเนื้อหาจะมีน้อย บางกลุ่มไม่มีคำถาม ครูผู้วิจัยต้องกระตุ้นโดยถามนำให้ก่อน แล้วพยายามให้นักเรียนถามตาม แต่ปรากฏว่านักเรียนกลับถามนอกเรื่อง เช่น “ผมสนใจจะขายสินค้าในงานที่จัดแสดงประจำปี จะเป็นไปได้หรือไม่” “ถ้าผมมาขายของในนี้จะหัก

เปอร์เซ็นต์เท่าไร” “หนูจะเข้าไปซื้อของในศูนย์ได้เลยไหมคะ” ฯลฯ หลังจากฟังวิทยากรประจำกลุ่มจบลงด้วยความใจจดใจจ่อว่าจะชมสินค้า เลือกซื้อสินค้าได้อย่างไร นักเรียนจะขาดระเบียบมาก เข้าไปดูและเลือกชมสินค้า ต่างยืนมองดูสินค้าที่ตนเองชอบใจโดยเฉพาะตุ๊กตาสปริงได้นักเรียนจะแย่งกันซื้อ ครูต้องคอยเตือนให้อยู่ในระเบียบวินัย หลังจากให้นักเรียนเลือกซื้อแล้ว ครูพยายามรวบรวมนักเรียนมารวมตรงลานกว้างหน้าศูนย์ฯ เพื่อทบทวนสรุป ซึ่งใช้เวลานานมาก ต้องใช้มาตรการเด็ดขาดว่าถ้าไม่มารวมจะไม่ให้สอบ จะปล่อยไว้ที่ศูนย์ฯ นักเรียนจึงกลับมารวมกันได้ แต่ต้องเสียเวลาไปมาก หลังจากที่รวมกลุ่มเรียบร้อยแล้วครูให้นักเรียนออกมาอภิปรายในหัวข้อตามบัตรกำหนดงานที่ได้รับนักเรียนรายงานไม่ตรงประเด็นตกรๆ หล่นๆ ครูต้องคอยถามนำเสริมให้ในรายละเอียดตลอดเวลา เนื่องจากบริเวณนั้นเป็นที่โล่งกว้าง ทำให้เสียงได้ยินไม่ทั่วถึง หลังจากนั้นครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบ 20 ข้อ นักเรียนจะทำเสร็จเร็วมากไม่เกิน 5 นาที แล้วรีบเข้าไปดูสินค้าต่อ พฤติกรรมนักเรียนในชั้นดำเนินการครั้งนี้มีปัญหามาก แต่การทำงานกลุ่มในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกสถานที่ครั้งนี้ หลังจากได้รับมอบหมาย นักเรียนร่วมมือในการทำงานกันดี ผลงานออกมาค่อนข้างดีมาก

4.4.3 พฤติกรรมการสอนของครู การวิจัยในวงจรมี พบว่า พฤติกรรมของครูได้พยายามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ร่วมวิจัย และจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน พฤติกรรมโดยทั่วไปดีขึ้นมาก เช่น ขั้นตอนการสอนกระชับขึ้น เมื่อเกิดปัญหาพยายามแก้ไขในทันที เช่น วิธีการแบ่งกลุ่ม การกำหนดข้อตกลงให้ชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องระเบียบวินัย ครูใช้วิธีการตัดสิทธิ์นักเรียนเล่นเกม หรือการร่วมออกนอกสถานที่ ทำให้ครูสามารถควบคุมพฤติกรรมนักเรียนได้ดีขึ้น บางครั้งนักเรียนจะส่งเสียงดังโต้เถียงกัน เข้าแย้งกัน ครูใจเย็นขึ้น ใช้วิธีเงียบเฉย ใช้สายตา ปรากฏว่านักเรียนอยู่ในระเบียบได้มากขึ้น ขณะเมื่อศึกษาออกสถานที่ ครูใช้วิธีถามวิทยากรให้นักเรียน หรือใช้การกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนนักเรียนถึงข้อตกลงในเรื่องการสอน สิ่งที่ทำให้ครูวิตกกังวลมาในวงจรมีคือ การขาดระเบียบวินัยในช่วงขณะศึกษาออกสถานที่ การเรียกรวมกลุ่ม การร่วมมือในการตอบคำถามของนักเรียน การฟังการอภิปรายของเพื่อน รวมทั้งความตั้งใจในการทำแบบทดสอบ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องรีบปรับวงจรในขั้นต่อไปเพื่อจะส่งผลในการปรับรูปแบบการสอนและผลของการวิจัย

4.4.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนในวงจรมีผู้วิจัยได้ใช้วิธีการปรับปรุงทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรูปแบบของบัตรกำหนดงาน ทำให้รูปแบบสวยงามน่าอ่าน ตัวอักษรเหมาะสมกับหน้ากระดาษ เกมทายภาพสินค้าได้จัดเตรียมไว้เป็นระบบง่ายต่อการหยิบใช้ โดยจัดไว้เป็นชุด ๆ ช่างต่างๆ ใช้วิธีตัดติดลงบนโครงร่างของกระดาษที่มีรูปแบบสวย

งามทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนการสอนจากสื่อมากขึ้น ส่วนสถานที่ที่ใช้เป็นสื่อครั้งนี้ ได้มีการจัดเตรียมติดต่อจนเป็นที่เรียบร้อยทั้งในด้านวิทยากรประจำสถานทีนั้นๆ ด้วย แต่ถึงแม้จะจัดเตรียมสื่อในเรื่องนี้เพียงใดก็ตาม แต่มีตัวแปรแทรกซ้อนในเรื่องความสนใจสิ่งแวดลอมมากกว่า สื่อที่ครูเตรียมมา จึงไม่ดีเท่าที่ควรและเกิดปัญหาดังที่กล่าวมา

4.4.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวงจรที่ 3 พบว่า จากการทำแบบทดสอบนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.94 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนนมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 58 คนคิดเป็นร้อยละ 77.33 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์มีถึงจำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 22.67 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบย่อยในวงจรที่ 3

แผนการสอนที่	X	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์	จำนวนร้อยละนักเรียนสอบผ่าน	จำนวนร้อยละนักเรียนสอบไม่ผ่าน
13-15	12.94	20	12	77.33	22.67

4.4.6 สรุปปัญหา ที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรที่ 3

จากการวิจัยในวงจรที่ 3 ปัญหาที่พบในกิจกรรมการเรียนการสอนมีมากขึ้นสืบเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้นำนักเรียนศึกษานอกสถานที่ และสถานที่ที่ศึกษานั้นเป็นสถานที่ที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยไป มีสินค้าพื้นเมือง สินค้าส่งออก จำหน่ายมากมายทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในสิ่งแวดล้อมมากกว่ากิจกรรมการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาทั้ง ๆ ที่ผู้วิจัยพยายามปรับกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมของนักเรียน พฤติกรรมของครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน ในวงจรที่แล้ว จึงขอสรุปปัญหาต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การแข่งขันในเกมทำให้นักเรียนขาดระเบียบวินัย คำนึงถึงเรื่องการแพ้การชนะและคะแนน ที่จะได้มากกว่าเนื้อหาที่จะได้รับ หรือข้อสรุปจากเกม ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย
2. การทำตามความต้องการให้ได้ดังความพอใจของตนเองของนักเรียนโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม เช่น ต้องการศึกษาในสถานที่ที่ตนเองพอใจ และคาดว่าจะได้พบเห็นสิ่งที่มีประโยชน์ สิ่งที่ดีมากกว่าคนอื่น
3. ความท้อแท้ของผู้วิจัยในเรื่องของกิจกรรม ในชั้นลงมือปฏิบัติดำเนินการครูไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนมาสู่กิจกรรมการเรียนการสอนได้ มีในช่วงสรุปผลกิจกรรมดำเนินงาน เพื่อได้ข้อสรุปจากเนื้อหาในการศึกษานอกสถานที่ครั้งนี้

4. ความสนใจในการทำแบบทดสอบของนักเรียนมีน้อยมาก เพราะมีวแต่สนใจสิ่งรอบข้าง จนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นปัญหาที่หนักใจของผู้วิจัย

5. ระยะทางใกล้-ไกล ของการศึกษานอกสถานที่ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหา เช่นเดียวกันผู้วิจัยพะวงกับเวลา พยายามควบคุมเวลา จำกัดเวลาให้เป็นไปตามแผนทำให้ผู้วิจัยอึดอัดใจกับพฤติกรรมของนักเรียนที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเวลา

4.4.7 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

1. ผู้วิจัยควรวางกฎเกณฑ์กติกาให้ชัดเจน แน่นนอน ปฐมนิเทศให้เห็นจุดประสงค์ของการเล่นเกมก่อน และขณะดำเนินการควรที่จะให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจในผลที่จะได้รับจากการศึกษานอกสถานที่แตกต่างกันว่ามีประโยชน์เหมือนกัน ไม่แตกต่างกันเพราะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

3. ผู้วิจัยต้องอดทนเข้มแข็งกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พยายามให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้มากๆ หรือนำสภาพแวดล้อมเหล่านั้นให้ลงมือปฏิบัติ โดยตั้งประเด็นให้คิดวิเคราะห์จากผลงานการปฏิบัติด้วย

4. ควรให้นักเรียนกลับมาทำแบบทดสอบที่โรงเรียน หรือหาสถานที่ที่ไกลสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหานั้นๆ เพื่อตัดปัญหาที่จะเกิดขึ้น

5. ควรวางแผนในเรื่องเวลาให้รัดกุม เมื่อวางแผนแล้วไม่ต้องพะวง หรืออึดอัดกับเวลาที่กำหนด

4.5 สะท้อนผลการปฏิบัติวงจรที่ 4

ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรที่ 4 นี้ มีทั้งหมด 6 แผนการสอน ได้แก่ แผนการสอนที่ 16,17,18,19,20 และ 21 ซึ่งผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรนี้ คณะผู้วิจัยได้ประเมินจาก แบบทดสอบย่อย แบบบันทึกประจำวันของครู แบบสังเกตพฤติกรรมของครูและของนักเรียน จากการสัมภาษณ์นักเรียน แบบบันทึกเหตุการณ์ของผู้วิจัยเอง ซึ่งในที่นี้ขอเสนอตามลำดับขั้นดังนี้

4.5.1 กิจกรรมการเรียนการสอน จากการที่ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแผนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนมาตลอดในช่วงของแผนการสอนที่ 1-15 จึงทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี เริ่มตั้งแต่ขั้นนำเสนอในแผนการสอนที่ 16 และแผนการสอนที่ 19 โดยใช้กรณีตัวอย่าง การจัดตั้งสหกรณ์และเกมจับคู่ชื่อสหกรณ์กับหน้าที่ของสหกรณ์ การใช้กรณีตัวอย่างดำเนินไปด้วยความราบรื่น ทั้งในเรื่องการตั้งคำถามและการใช้ข่าวให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ จุดมุ่งหมายของการรวมกลุ่มสหกรณ์และการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้อง ความ

จำเป็นของการรวมกลุ่มสหกรณ์ ตลอดจน ความแตกต่างของสหกรณ์แต่ละประเภทในด้านของจุดประสงค์ และวิธีการกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการสอนที่ 16 นี้ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ได้ดีทั้งจากกรณีตัวอย่าง ข้าวเหตุการณ์ และจากประเด็นปัญหาที่ครูกำหนดขึ้น ส่วนในแผนการสอนที่ 19 กิจกรรมเกมจับคู่ สามารถดำเนินไปได้ดีเป็นขั้นตอน นักเรียนอยู่ในภาวะเบี่ยงปกติกา พร้อมกับสรุป สิ่งที่ได้จากกิจกรรมการเรียนการสอนการให้นักเรียนเรียงแถบประโยค นักเรียนสามารถเรียงแถบประโยคขั้นตอนการจัดตั้งสหกรณ์ได้ รวมทั้งกิจกรรมแผนภูมิพฤษยา เรื่องระเบียบข้อบังคับสหกรณ์ นักเรียนสามารถที่จะสรุปเรื่องราวจากแผนภูมิได้อย่างดี สำหรับกิจกรรมในขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในแผนการสอนที่ 17 และแผนการสอนที่ 20 พบว่า การใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนตั้งจุดมุ่งหมาย เพื่อไปสู่กิจกรรมที่จะใช้แหล่งความรู้ในชุมชนทำได้ชัดเจนมาก และขณะที่ครูจะใช้บัตรคำเพื่อช่วยกันแยกแยะความเหมาะสมของสถานที่ศึกษานั้นไม่ต้องใช้ในเวลานาน นักเรียนสามารถสรุปได้ทันที โดยไม่เสียเวลา รวมทั้งการกำหนดหัวข้อที่จะศึกษาข้อมูลจากสถานการณ์ด้วย ส่วนเรื่องกฎระเบียบปกติกา นักเรียนสามารถเขียนและระบุเป็นแนวปฏิบัติได้ทันที ส่วนในแผนการสอนที่ 20 กิจกรรมราวรื่นเหมือนแผนการสอนที่ 17 ทั้งในเรื่องของการอภิปรายหัวข้อที่จะศึกษา กิจกรรมในแหล่งชุมชนที่จะนำมาใช้ กฎระเบียบปกติกาของการฟังบรรยายจากวิทยากร การลงมือดำเนินการของนักเรียนในแผนการสอนที่ 18 และแผนการสอนที่ 21 นักเรียนมีความกระตือรือร้น ค่อนข้างมาก ในการศึกษาสถานศึกษาที่ สหกรณ์ร้านค้าของมหาวิทยาลัยขอนแก่น แต่เกิดปัญหาว่าผู้จัดการและเจ้าหน้าที่บางส่วนติดประชุมประจำปีของสหกรณ์ ในแผนการสอนนี้ ผู้สอนจึงแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการให้นักเรียนสำรวจสหกรณ์ร้านค้า มหาวิทยาลัยขอนแก่น แทนการสัมภาษณ์ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ โดยครูแจกบัตรกำหนดงานให้ศึกษา ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ทำได้ดี เมื่อศึกษาบัตรกำหนดงานแล้วลงมือปฏิบัติการตามหัวข้อที่ได้รับ บางกลุ่มใช้การซักถามเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ในร้าน บางกลุ่มใช้วิธีการทดลองซื้อสินค้า เพื่อตรวจสอบดูขั้นตอนของระบบร้านค้าสหกรณ์ พร้อมกับซักถามประกอบ หลังจากนั้นนักเรียนจะกลับโรงเรียนมาอภิปรายร่วมกัน และประเมินผลคือการทำแบบทดสอบ ส่วนในแผนการสอนที่ 21 เป็นการเชิญวิทยากรสหกรณ์ออมทรัพย์ มาบรรยายเรื่อง การจัดตั้งสหกรณ์ ขั้นตอนการร่างระเบียบข้อบังคับสหกรณ์ซึ่งวิทยากรที่เชิญมาเป็นผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง ด้วยการบรรยายในหัวข้อที่กำหนดให้ นักเรียนให้ความสนใจดีมาก มีการซักถามตลอดเวลา ซึ่งครูต้องกำหนดจำนวนข้อในการซักถาม นักเรียนพอใจที่จะฟังคำบรรยายวิทยากรต่อ แต่ครูจำกัดเวลาให้นักเรียนตามแผนการสอน เมื่อวิทยากรกลับไปแล้ว นักเรียนจะอภิปรายร่วมกันจากข้อมูลที่ศึกษาได้จาก

วิทยากร และเสนอผลงานด้วยการเขียนวิธีการจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียนตามระเบียบข้อบังคับของการจัดตั้งสหกรณ์ ซึ่งเหตุการณ์ทุกอย่างดำเนินการไปได้ด้วยดี หลังจากนั้นมีการทดสอบนักเรียนอีกครั้ง

4.5.2 พฤติกรรมของนักเรียน ในวงจรมี พบว่า พฤติกรรมของนักเรียน จัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก สามารถควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ เช่น คุย เล่น หยอกล้อกันในเวลาเรียน แสดงถึงพัฒนาการได้ชัดเจนขึ้น ส่วนพฤติกรรมในด้านการเรียนการสอน นักเรียนให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจ สนุกสนาน เช่นเล่นเกมจับคู่ การเรียงแถบประโยค การร่วมกันอภิปรายวิเคราะห์วิจารณ์ข่าวกรณีตัวอย่าง เป็นต้น แม้กระทั่ง การกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าแต่ละเรื่อง นักเรียนสามารถทำได้ดีโดยใช้เหตุผลมากกว่าความรู้สึก มีความเข้าใจอย่างชัดเจนว่า ขั้นตอนของการสอนควรเป็นอย่างไร บทบาทหน้าที่ของตนเองทำอะไรบ้างในการปฏิบัติงาน นักเรียนจะมีความคล่องตัวในเรื่องของการซักถามเจ้าหน้าที่ การตั้งคำถาม ถามวิทยากรได้ตรงประเด็นอยู่ในกรอบของเนื้อหาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ส่วนในเรื่องของการศึกษานอกสถานที่นักเรียนรวมกลุ่มได้ตรงเวลา รวมทั้งการใช้เวลาในการศึกษาเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

4.5.3 พฤติกรรมของครูผู้สอน พบว่า ผู้สอนได้พยายามปรับปรุงตนเองตามข้อเสนอแนะของผู้ร่วมวิจัย และแนวทางที่แก้ไขซึ่งได้พบจากวงจรที่ผ่านมา เช่น การใช้เทคนิคการคุมชั้น การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้หลากหลาย เนื่องจากความสนใจของนักเรียนค่อนข้างสั้น ทำให้นักเรียนหันมาสนใจการเรียนมากขึ้น ครูผู้สอนพยายามเน้นให้เห็นถึงผลดีของความมีระเบียบวินัยจากการเรียน การฟัง การศึกษานอกสถานที่ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ บางครั้งครูผู้สอนใช้วิธีวางกฎเกณฑ์ของการเรียนการสอนด้วยการวางเงื่อนไข ว่าถ้าไม่สนใจ ไม่รวมมือ ไม่อยู่ในกฎกติกาจะถูกตัดสิทธิ์การออกนอกสถานที่ นอกจากนั้น ครูผู้สอนยังใช้วิธี ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดขณะฟังวิทยากร และศึกษานอกสถานที่ที่สหกรณ์ร้านค้ามหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้วยการแนะนำบ้าง หรือใช้ท่าทางชมเชย เช่น พยักหน้า ยิ้มให้กำลังใจนักเรียน จากพฤติกรรมที่ครูผู้สอนนำมาใช้ผลปรากฏว่านักเรียนมีพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น และตัวครูผู้สอนเองเห็นว่า การยอมรับความจริงในส่วนของการสะท้อนผล ย่อมส่งผลที่ดีต่อระบบการเรียนการสอนด้วย

4.5.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน ในวงจรมี เป็นวงจรสุดท้าย ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับมาตลอดแม้กระทั่งในวงจรมี เช่นเดียวกันผู้วิจัยได้ย้อนกลับไปดูวงจรที่ผ่านมา เพื่อนำจุดบกพร่อง แนวทางการแก้ปัญหาปรับใช้ ทำให้สื่อที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ เช่น บัตรคำ บัตรภาพ แผนภูมิ

รูปภาพ ชัดเจนและดีขึ้นทั้งเรื่องรูปแบบสีสัน แต่สื่อประเภทเทคนิควิธีการ มีปัญหาบ้าง เช่น การเปิดเพลงเพื่อรวมกลุ่มระหว่างประเภทและหน้าที่ของสหกรณ์ เปลี่ยนมาใช้วิธีนับเลขแทน เพื่อความสะดวกรวดเร็วทันตามระยะเวลาที่กำหนด หรือแม้กระทั่งการศึกษานอกสถานที่จาก สหกรณ์ร้านค้า ต้องปรับเปลี่ยนเนื่องจากผู้จัดการติดประชุมสามัญประจำปี จึงต้องให้นักเรียนสอบถามเจ้าหน้าที่ตามจุดต่างๆ ที่กำหนด แต่ทุกอย่างก็ดำเนินไปได้ด้วยดี

4.5.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวงจรที่ 4 พบว่า จากการทำแบบทดสอบ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.78 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 69 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบย่อยในวงจรที่ 4

แผนการสอน ที่	X	คะแนน เต็ม	คะแนน เกณฑ์	จำนวนร้อยละ นักเรียนสอบ ผ่าน	จำนวนร้อยละ นักเรียนสอบ ไม่ผ่าน
16-21	14.78	20	12	92.00	8.00

4.5.6 สรุปปัญหา ที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรที่ 4

ในวงจรนี้ พบว่าปัญหาต่างๆ ลดลงมาก เป็นผลจากผู้วิจัยได้พยายามแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ที่เกิดในวงจรที่ 1-3 ที่ผ่านมา แต่มีปัญหาอยู่บ้างเป็นปัญหาค่อนข้างเล็กน้อย ซึ่งสามารถแก้ไขไปได้ในขณะสอนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่

1. ความสนใจของนักเรียนจะสั้น ถ้าครูสอนโดยการให้วิเคราะห์ หรือใช้คำถามสนทนา พุดคุยในเนื้อหา นักเรียนจะเริ่มไม่สนใจ
2. ความผิดพลาดเนื่องจากเหตุสุดวิสัย ได้แก่ สถานที่ที่วางแผนไว้จะศึกษาไม่สามารถให้ศึกษาสถานที่ได้ เนื่องจากติดภาระกิจกระทันหัน

4.5.7 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

1. ผู้วิจัยได้ปรับกิจกรรมให้หลากหลายมากขึ้น ใช้เทคนิควิธีการหลายๆ รูปแบบช่วยให้นักเรียนสนใจบทเรียนเพิ่มขึ้น
2. ปรับแผนการศึกษานอกสถานที่ใหม่ ด้วยการสำรวจ ชักถามจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสหกรณ์ฯ แทนการฟังคำบรรยายของวิทยากรในแต่ละเรื่อง

4.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตารางที่ 5 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา จากการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

คะแนนเต็ม	X	S.D.	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ร้อยละของคะแนน
60	45.41	4.81	54	35	75.68

จากตารางที่ 5 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 45.41 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.68 การกระจายของคะแนนมี 4.81 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 54 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 35 คะแนน สรุปได้ว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี

4.7 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

4.7.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสาธิตต่อการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 100 ฉบับ ได้คืน 70 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70 พบว่ามีสถานภาพดังนี้

1 ผู้ปกครองของนักเรียน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือเพศหญิงมี 48 คน คิดเป็นร้อยละ 68.6 เพศชาย 22 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4

2 อายุของผู้ปกครอง อยู่ในช่วงอายุ 26-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.3 อันดับรองลงมา ช่วงอายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.1 ช่วงอายุ 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.4 ช่วงอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.6 ช่วงอายุ 46-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.1 ช่วงอายุที่น้อยที่สุด มากกว่า 50 ปี ขึ้นไปร้อยละ 1.4

3 ด้านการศึกษาของผู้ปกครองพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.9 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 35.7 สูงกว่าระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 1.4

4 ด้านอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่ค้าขาย มีธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 51.4 พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 27.1 ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 14.3 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5.7 และพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 1.4

5 ประสพการณ์เกี่ยวกับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของนักเรียนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เคย ร้อยละ 52.9 ไม่เคย ร้อยละ 47.1

6 ประสิทธิภาพเกี่ยวกับโรงเรียนสาธิตฯ กับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน พบว่า เคย ร้อยละ 40 ไม่เคย ร้อยละ 60

7 ประสิทธิภาพในเรื่องการช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่างๆ ของโรงเรียนสาธิตฯ ใน การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนพบว่า เคย ร้อยละ 30.0 ไม่เคย ร้อยละ 68.6 ไม่ตอบ ร้อยละ 1.4

ตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้แหล่งชุมชนของ
โรงเรียนสาธิต

ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ผู้สอนควรรวบรวมจัดทำบัญชีรายชื่อแหล่งความรู้ในจังหวัดขอนแก่นเพื่อเป็นข้อมูลในการนำแหล่งวิทยาการประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนสาธิต	32.9	38.6	22.9	1.4	4.3
2.ผู้สอนควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการใช้กิจกรรมแหล่งความรู้ในชุมชนทุกครั้งก่อนจะใช้แหล่งชุมชน	32.9	41.4	20.0	2.9	2.9
3.การวางแผนงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการนำแหล่งวิทยาการในชุมชนมาใช้ในโรงเรียนสาธิต	35.7	47.1	12.9	2.9	1.4
4.การนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัดขอนแก่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ฯ โบราณวัตถุ ฯลฯ ทำให้นักเรียนสนใจ การเรียนดีขึ้น	34.3	35.7	24.3	-	5.7
5. ควรเชิญวิทยากรในแหล่งชุมชนเช่น พ่อค้า ผู้จัดการร้านค้า ผู้จัดการสหกรณ์ ฯ มาบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียนสาธิต	15.7	37.1	32.9	10.0	4.3
6.ควรนำวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น หิน ดิน เอกสาร ต่างๆจากหน่วยงานราชการมาใช้ในการเรียนการสอน	25.7	37.1	30.0	4.3	2.9
7. ควรนำนักเรียนสาธิตออกไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ บุคคลในชุมชนเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนการสอน เช่นการสัมภาษณ์ เรื่องคุณธรรม ,ประโยชน์ของอาชีพบริการ	30	38.6	28.6	2.9	-
8. การใช้วิธีการสำรวจชุมชน เช่น ทำเลการเปิดร้านค้า จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจองค์ประกอบของการเปิดร้านค้าเพิ่มขึ้น	24.3	35.7	30.0	8.6	1.4
9.การนำประสบการณ์ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็น	35.7	50.0	12.9	-	1.4
10. ควรให้โอกาสชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในโรงเรียนสาธิตในรูปของการเชิญวิทยากร การพนัก เรียนไปศึกษานอกสถานที่ การสำรวจชุมชน	22.9	35.7	35.7	2.9	2.9
รวม	29.0	39.7	25.0	3.6	2.7

4.7.2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิตฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 39.7-29.0 เมื่อแยกเป็นความคิดเห็นแต่ละเรื่องพบว่า การนำประสบการณ์ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็น มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0 อันดับรองลงมาได้แก่ การวางแผนงานเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการนำแหล่งวิทยาการในชุมชนมาใช้ในโรงเรียนสาธิตฯ คิดเป็นร้อยละ 47.1 ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การนำนักเรียนออกไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ บุคคลในชุมชน เกี่ยวกับเนื้อหาด้านการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 0

ตารางที่ 7 แสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งชุมชนกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิต

ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ถ้าท่านได้มีโอกาสรับเชิญมาให้ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องข้อกับอาชีพของท่านแก่นักเรียนสาธิตท่านจะยินดีให้ความร่วมมือ	20.0	35.7	34.3	4.3	5.7
2.ถ้าท่านมีส่วนเสนอแนะแหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในขอนแก่นและท่านเห็นว่าเหมาะสมในการเรียนการสอนกับนักเรียนโรงเรียนสาธิตท่านคิดว่าท่านจะให้การสนับสนุน	14.3	52.9	27.1	1.4	4.3
3.ในกรณีที่สถานที่ของท่านมีความพร้อมที่จะให้นักเรียนโรงเรียนสาธิตได้ฝึกหาประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงท่านยินดีให้ความร่วมมือ	25.7	45.7	21.4	1.4	5.7
4.กรณีทางโรงเรียนติดต่อขอความร่วมมือนำนักเรียนเข้าศึกษาหาความรู้จากสถานที่ที่ท่านมีส่วนรับผิดชอบอยู่ท่านยินดีให้ความร่วมมือ	31.4	48.6	14.3	2.9	2.9
5.ท่านให้ความร่วมมือกับนักเรียนโรงเรียนสาธิตที่ไปติดต่อขอเอกสารหรือขอยืมวัสดุเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน	20.0	57.1	14.3	4.3	4.3
6.เมื่อท่านพบนักเรียนสาธิตออกมาสัมภาษณ์ท่านในเนื้อหาที่ท่านมีความรู้ความชำนาญท่านยินดีให้ความร่วมมือ	50.0	45.7	4.3	-	-
7.เมื่อท่านพบนักเรียนสาธิตออกมาสำรวจเพื่อศึกษาหาความรู้ท่านเต็มใจที่จะอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน	55.7	40.0	4.3	-	-
8.การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนสาธิตกับชุมชนดีขึ้น	27.1	51.4	17.1	2.9	1.4
9.ท่านคิดว่าโรงเรียนสาธิตกับชุมชนควรมีความร่วมมือกันในเรื่องของการใช้และการให้บริการแหล่งความรู้ต่างๆ	30.0	44.3	24.3	-	1.4
10.โรงเรียนสาธิตเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้บุตรหลานของประชาชนในชุมชนจังหวัดขอนแก่นมีโอกาสศึกษาต่อเท่าเทียมกัน	27.1	34.3	15.7	10.0	12.9
รวม	30.1	45.6	17.7	2.7	3.9

4.7.3 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 45.6- 30.1 เมื่อแยกเป็นความคิดเห็นแต่ละด้าน พบว่า ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับนักเรียนโรงเรียนสาธิตฯ ที่ไปติดต่อขอเอกสารหรือขอยืมวัสดุเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 57.1 ส่วนอันดับที่รองลงมาคือ ถ้าผู้ปกครองมีส่วนเสนอแนะแหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในชุมชนและเห็นว่าเหมาะสมในการเรียนการสอนกับนักเรียนโรงเรียนสาธิตยินดี จะให้การสนับสนุน ร้อยละ 52.9 และเห็นว่า การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนสาธิตกับชุมชนดีขึ้น

4.8 อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขออภิปรายผลตามหัวข้อดังต่อไปนี้

4.8.1 รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน พัฒนาขึ้นมีรูปแบบที่ชัดเจน จนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมของผู้สอน พฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งนี้เป็นเพราะการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนสามารถสนองต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ระบุว่า ต้องการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมให้มีพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ : 2534) สอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่กล่าวว่า เป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ (ลาวัณย์ วิทยาวุฑฒิกุล : 2534) รวมทั้งทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ ในเรื่องของการใช้ประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมมาใช้ ในการเรียนการสอนจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ (ลัดดา ศีลาน้อย : 2534) ด้วยเหตุดังกล่าวเป็นการสอดคล้องกับรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน เพราะแหล่งความรู้ในชุมชนประกอบด้วย บุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่พร้อมมูล ในท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมโรงเรียน ขึ้นอยู่กับครูว่าจะนำมาใช้ได้อย่างไร (มนัส รัตนดิลก ณ ภูเก็ต : 2526) ชุมชนควรเป็นศูนย์กลางในการจัดการสอนการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยวิธีการนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งความรู้ในชุมชน (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ : 2539) ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสอนที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน ได้แก่ ขั้นนำเสนอ ขั้นกำหนดจุดประสงค์ ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินงาน และขั้นประเมินผล ซึ่งการสอนแต่ละขั้นตอนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของ ครู นักเรียน อย่างชัดเจน รวมทั้งวิธีการที่จะนำแหล่งความรู้มาใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์บุคคล การเชิญวิทยากร การขอยืมวัสดุอุปกรณ์ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับของ ลัดดา ศีลาน้อย (2530) , ประพนธ์ จันทรัตน์ (2533) และพิชยา นันทวิเชตพงษ์ (2536) ที่วิจัยเชิงทดลองและเชิงสำรวจ พบว่า การใช้วิธีการในการนำ

แหล่งความรู้มาใช้ ส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิธีการที่ครูผู้สอน ใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ได้แก่ วิธีการศึกษานอกสถานที่ การสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์ การเชิญวิทยากร เช่นกัน เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ย่อมเกิดผลดีต่อการสอน นอกจากนั้นมีการวิจัยที่สนับสนุน ว่า การเรียนการสอนถ้าได้รับความร่วมมือจากบ้านและชุมชนและครูผู้สอนนิยมใช้ย่อมเกิดผลดี เพราะฉะนั้น การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนจึงเกิดผลดี รวมทั้งนักเรียนเกิดความพอใจ สนุกสนาน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นเพราะนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม ได้สัมผัสด้วยตนเอง ดังที่ ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2536) ได้กล่าวถึงแหล่งความรู้ในชุมชนว่า ประสบการณ์จริงนอกโรงเรียน และสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรมจะวางพื้นฐานนำไปสู่การสร้างแนวคิดหลักในการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย นอกจากนั้นรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ยังได้รับการแก้ไขปรับปรุง ตามขั้นตอนของวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกตการณ์ และขั้นสะท้อนการปฏิบัติ (Kemmis McTaggart : 1990) ซึ่งการที่รูปแบบการสอนได้รับการพัฒนาตามขั้นตอน จะส่งผลต่อการเรียนการสอน ดังเช่นงานวิจัยของ Murray (1993) ได้ใช้วิธีสอนแบบ Freireion ในห้องเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะการเรียนในการศึกษาระดับวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาและผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการพัฒนาทักษะและคุณสมบัติอื่นๆ ให้ดีขึ้น แบบค่อยเป็นค่อยไป และทุกคนมีความพึงพอใจที่จะได้เข้าร่วมในโครงการ

4.8.2 ด้านความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการนำแหล่งความรู้ในชุมชน มาใช้ในการเรียนการสอนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ในเรื่องความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน พบว่า ผู้ปกครองเห็นด้วยกับวิธีการนำประสบการณ์จากแหล่งชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากถึง ร้อยละ 50.0 และเห็นด้วยกับการวางแผนงานเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการนำแหล่งวิทยากรในชุมชนมาใช้ในโรงเรียนสาธิตฯ คิดเป็นร้อยละ 47.1 เป็นเพราะว่า ผู้ปกครองเห็นว่า สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเป็นประสบการณ์ที่นำมาเป็นประโยชน์ในการสอนได้ดี เพราะเป็นเรื่องที่อยู่รอบตัว ใกล้ตัวเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับนิพนธ์ สุขปรีดี (2528) ที่เห็นว่า แหล่งความรู้ในชุมชนมีประโยชน์ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และนำความรู้ที่ได้จากชุมชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งเปิดโอกาสให้สังคมส่วนอื่นได้มีส่วนร่วมในการศึกษาแก่นักเรียน สำหรับผู้ปกครองที่เห็นด้วยกับการวางแผนงานเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการนำแหล่งวิทยากรในชุมชนมาใช้ในโรงเรียนทุกครั้ง ก่อนจะใช้แหล่งความรู้ เป็นเพราะว่า การทำงาน

ใด ๆ ก็ตามผู้ปกครองเห็นว่าควรต้องมีการวางแผนงานก่อนดำเนินงาน การสอนก็เช่นเดียวกัน ต้องใช้การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนจึงจะประสบผลสำเร็จ ดังเช่น ลัดดา ศีลาน้อย (2534) กล่าวว่า การวางแผนการศึกษาแหล่งความรู้ในชุมชนเป็นการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีคุณค่า ขั้นแรกต้องกำหนดหลักการก่อนว่าจะใช้แหล่งความรู้ชนิดใด เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนวิชา สังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) พบว่า ผู้ปกครองเห็นด้วยที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนสาธิตในกรณีที่นักเรียนไปติดต่อขอเอกสารหรือขอยืมวัสดุ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ร้อยละ 57.1 และยินดีที่จะมีส่วนเสนอแนะแหล่ง วิทยาการที่มีอยู่ในจังหวัดขอนแก่นที่เห็นว่า เหมาะสม ร้อยละ 52.9 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของแหล่งความรู้ว่ามีประโยชน์ มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ในด้านของการเสริมประสบการณ์ในเนื้อหาวิชา เป็นการให้นักเรียนได้สัมผัสกับของจริงที่ แวดล้อมตัวนักเรียน ดังที่ ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2536) สรุปว่า แหล่งความรู้ในชุมชน มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาอย่างยิ่ง เพราะทำให้นักเรียนได้ฝึกการ สังเกต ได้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม เกิดความคิดรวบยอดเร็วขึ้น และยังทำให้โรงเรียนกับ ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอีกด้วย ซึ่งงานวิจัยของ Indriyanto (1993) พบว่า การเรียนการ สอนจะประสบผลสำเร็จได้นักเรียนจะเกิดผลสัมฤทธิ์ดีนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากบ้าน และแหล่งความรู้ในชุมชน

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย ขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) เห็นความสำคัญของแหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูนำมาใช้ในการเรียน การสอนและยินดีให้การสนับสนุน พร้อมทั้งต้องการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน